

HET LOGBOEK VAN DE ONTDEKKINGS REIZIGER

Huw Lewis-Jones & Kari Herbert
Met een voorwoord van Redmond O'Hanlon

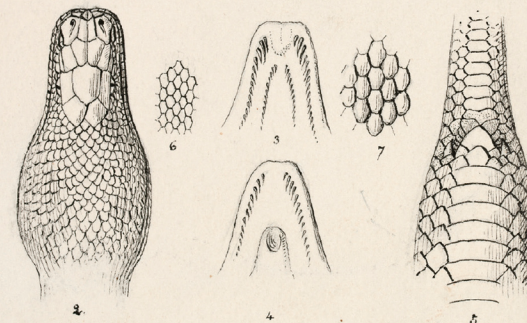
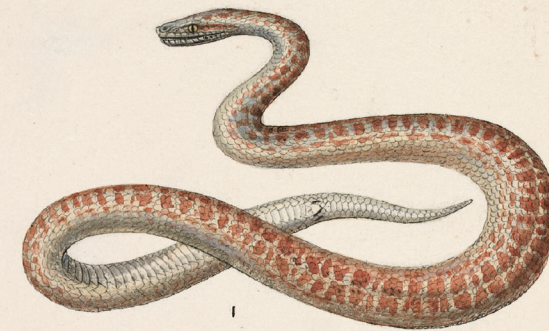
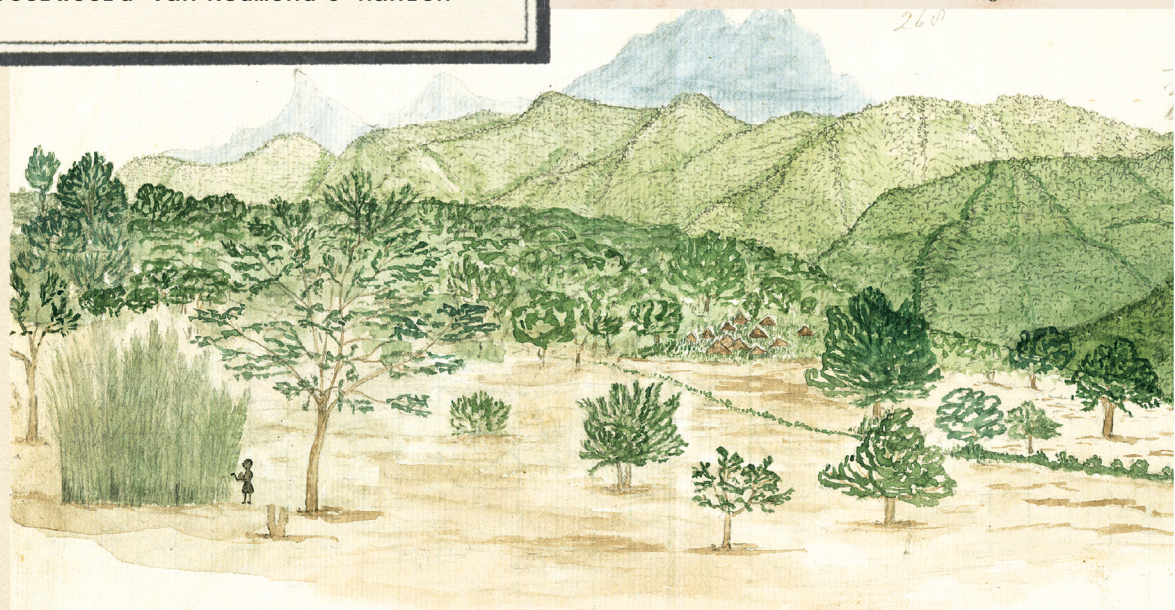

Fig. 1. is $\frac{1}{2}$ natural size. Fig. 2. head seen from above, nat. size. Fig. 3. palate showing the teeth, nat. size. Fig. 4. lower jaw with teeth, nat. size. Fig. 5. vent, nat. size. Fig. 6. form a size of scales on back of head and neck, nat. size. Fig. 7. longest scales on middle of the back, nat. size.
Camp on creek March 2, 1861 Ludwig Reicher.

260

HET LOGBOEK VAN DE ONTDEKKINGS REIZIGER

Huw Lewis-Jones & Kari Herbert
Met een voorwoord van Redmond O'Hanlon

INHOUD

Op het omslag (voorkant, van linksboven met de klok mee): Abel Tasman: Nationaal Archief, Den Haag; Edward Norton: Norton Everest Archive; Ludwig Becker: State Library of Victoria, Melbourne; John Hanning Speke: Royal Geographical Society (with IBG), Londen; Titian Ramsay Peale: American Philosophical Society, Philadelphia.

(Achter) Eugene von Guerard: Dixson Galleries, State Library of New South Wales, Sydney.

Franse titel: Charles Harrissons Antarctische sledetochtverslag uit 1912, geschreven in fonetisch steno.

Pagina's 2-3, met de klok mee vanaf linksboven: Philip Georg von Recks logboek, uit de jaren 1730; Edward Norton, tekening van een medeklimmer op de Everest-expeditie, 1924; Hector Horeau, 'Zicht vanaf de Tempel op de Sānx Avenue en Poort', el-Sabua, 1838; Ludwig Becker, een wit gevleugelde alpenkraai, 1860; Von Recks logboek, uit de jaren 1730; Titian Ramsay Peale, ijsbeer, 1830, waarschijnlijk van een museumstuk; getekende kaart door Ludwig Becker, het land tussen Minendie en het Depot met de rivier de Darling in 1860.

Titelplaat: Logboeken van de 'Ontdekkingskorps'-expeditie van Lewis en Clark, die van start ging in 1804.

Pagina 10: Een pagina met zeevogels door de Nederlandse geleerde en predikant Jan Brandes in de jaren 1780.

Tweede druk, 2017

Uitgeverij Omniboek
Postbus 13288
3507 LG Utrecht
www.omniboek.nl

Origineel verschenen onder de titel Explorers'sketchbook.
First published in the United Kingdom in 2016 by Thames & Hudson Ltd, London
Explorers sketchbooks@2016 Thames & Hudson Ltd, London

© Nederlandse vertaling Uitgeverij Omniboek, 2016
© voorwoord Redmond O'Hanlon, 2016

ISBN 9789401908504
NUR 691

Vertaling: Henk Hardeman
Grafische verzorging: Garage BNO, Kampen
Gedrukt in China

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

08 VOORWOORD

Redmond O'Hanlon

10 INLEIDING

DEZE RUWE AANTEKENINGEN

Huw Lewis-Jones & Kari Herbert

DE SCHETSBOEKEN

22 ROALD AMUNDSEN

24 JOHN JAMES AUDUBON

28 JOHN AULDJO

34 THOMAS BAINES

40 HENRY WALTER BATES

44 LUDWIG BECKER

48 WILLIAM BEEBE

52 GERTRUDE BELL

56 FRANZ BOAS

60 CHRIS BONINGTON

62 JAN BRANDES

68 HET GEWELDIGE WOUD

Ghilleen Prance

72 ADELA BRETON

76 WILLIAM J. BURCHELL

82 HOWARD CARTER

86 BRUCE CHATWIN

88 JAMES COOK

94 WILLIAM HEATON COOPER

98 CHARLES DARWIN

100 AMELIA EDWARDS

102 CHARLES EVANS

104 RANULPH FIENNES

106 MARGARET FOUNTAINE

108 VIVIAN FUCHS

110 EUGENE VON GUERARD

114 ROBIN HANBURY-TENISON

116 CHARLES TURNBULL HARRISSON

122 SVEN HEDIN

126 WALLY HERBERT

130 THOR HEYERDAHL
132 ED HILLARY
134 WILLIAM HODGES
140 HECTOR HOREAU
144 ALEXANDER VON HUMBOLDT

146 **EEN ANDERE WERELD**
Alan Bean
150 MERIWETHER LEWIS
154 CARL LINNAEUS
160 DAVID LIVINGSTONE
164 GEORGE LOWE
168 PRINCE MAXIMILIAN DE WIED
174 MARGARET MEE
178 MARIA SIBYLLA MERIAN
184 JAN MORRIS
186 EDWARD LAWTON MOSS
190 FRIDTJOF NANSEN
194 MARIANNE NORTH

200 **ONEINDIGE SCHOONHEID**
Tony Foster
204 EDWARD NORTON
210 HENRY OLDFIELD
214 JOHN LINTON PALMER
218 SYDNEY PARKINSON
222 TITIAN RAMSAY PEALE
228 ROBERT E. PEARY
230 KNUD RASMUSSEN
234 PHILIP GEORG VON RECK
238 NICHOLAS ROERICH

242 **ONMISBARE VRIENDEN**
David Ainley
246 ROBERT FALCON SCOTT
250 ERNEST SHACKLETON
252 GEOFF SOMERS
254 JOHN HANNING SPEKE
258 FREYA STARK
260 MARC AUREL STEIN

262 ABEL TASMAN
268 JOHN TURNBULL THOMSON
272 COLIN THUBRON
274 ALEXANDRINE TINNE

280 **JE STEMPEL ZETTEN**
Wade Davis
284 OLIVIA TONGE
288 NAOMI UEMURA
290 GODFREY VIGNE
294 ALFRED RUSSEL WALLACE
298 JAMES WALLIS
300 JOHN WHITE
306 EDWARD A. WILSON

314 BIOGRAFIEËN
316 BEELDRECHTENVERANTWOORDING
317 DANKWOORD
318 REGISTER

VOORWOORD

Redmond O'Hanlon

It is een schitterend boek. Ik heb er een hoop van geleerd. Niet alleen van de tekeningen zelf, maar ook van de uitstekende kleine biografieën (een heel moeilijke kunstvorm). Hier is een weelde aan materiaal waaruit een potentiële jonge ontdekkingsreiziger zijn of haar held zou kunnen kiezen, inspiratie kan opdoen, een rolmodel vinden. Maar zo iemand moet op zijn of haar hoede zijn: het ware verkennen moet een allesoverheersende obsessie zijn, anders wordt het niets. En het gaat gepaard met zijn eigen wonderlijke afstraffingen; de hiernavolgende geschiedenissen verhalen alleen van de successen, maar denk bijvoorbeeld eens aan de grote Noord-Amerikaanse ontdekkingsreiziger Meriwether Lewis. Die kon bij zijn terugkeer naar de beschaving niet overweg met de roem die zijn moeder hem had gebracht. Hij sloop weg naar een afgelegen café en schoot zichzelf dood.

Aantekenboekjes zijn van wezenlijk belang. Ik bewaarde mijn voorraadje in een gesealde waterdichte zak, diep in mijn rugzak. En het boekje dat ik gebruikte, bewaarde ik in een waterdichte zak in een macho sas-buidelriem om mijn middel, wat niet zo raar is als het klinkt. Want als je je herinneringen niet vastlegt terwijl ze plaatsvinden, glijden ze van je weg en verdwijnen in de vergetelheid. Stel je eens voor – vroeg in de ochtend zie je een kroonarend hoog in een boom in het oerwoud met zijn rug naar een stel kleine meerkatten, alsof hij wil zeggen: 'Apen? Welke apen.'

Even later hoor je tijdens je trektocht een aap schreeuwen. Je denkt bij jezelf: Ik zal me die paarse glans op de gevouwen vleugels van die arend herinneren zo lang als ik leef. Maar dat zul je niet. Want op dat moment is er een enorme opschudding in de dichte struiken rechts van je. En je vangt een glimp op van een stukje grijze huid – de achterkant van een woudolifant die uit een schuilplaats tevoorschijn komt. Even later verandert een donkere schaduw te midden van een stel grillige gemberplanten in het gezicht van een vrouwelijke laaglandgorilla. Dus,

wanneer je een dag of vier à vijf op pad bent vanaf het dichtstbijzijnde dorp in een oerwoud zo rijk en oud als de Congo, zullen je indrukken je overweldigen tenzij je ze ter plekke vastlegt – haal je aantekenboekje uit zijn waterdichte zak en schrijf ze op terwijl je verder wandelt. Vervolgens moet je dan je eigen hiërogliefen (die zelfs voor jou slechts een dag leesbaar zijn) de daaropvolgende ochtend vroeg overschrijven, ook al ben je overdekt met muggenbeten en steken van bijen en mieren (de bijen zijn gekomen om de honing te halen die de pygmeeën de dag ervoor van ze hebben gestolen). Je moet de pygmeeën ervan overtuigen een uur te wachten alvorens te vertrekken, zodat jij je aantekeningen kunt vastleggen, anders is alles verloren.

Daarna komt de alles uitwissende opwindende en hartstocht van een dag doorgebracht op een buitengewone plek vol grote en kleine verrassingen – een plek die je zelf kunt aantreffen op bijna elke pagina van *Het Logboek van de ontdekkingsreiziger*.

En wat is de meest verontrustende notitie in al mijn honderden aantekenboekjes? Die betreft een insect. Maar een heel bijzonder insect. Toen ik enkele maanden op reis was in het regenwoud tussen de Orinoco en de Amazone, tijdens een verblijf bij een groep Yanomami-indianen in hun shabono (een ronde, met riet bedekte palissade met een smal naar binnen buigend schuin dak), voelde ik de lichte aanraking van een muskiet op mijn nek. Ik bracht mijn hand ernaartoe en voelde iets veel groters. Terwijl ik het vasthield tussen mijn vingers, dacht ik dat ik zou flauwvallen. Wat ik herkende het meteen. Mijn eigen persoonlijke gruwel. Het 'Moordinsect', de *Rhodnius Prolixus*. Het had lange fijne poten, een zwartpaars lijf, en een walgelijk lang zuigorgaan om je bloed mee op te slurpen. Ik wist echter dat dit insect bijzonder was, omdat het duidelijk boven op mijn hoofd was gevallen uit het riet en in positie was gekropen op mijn nek. Wat betekende dat het geïnfecteerd moest zijn met *Trypanosoma Cruzi*, een protozoön (eencellige parasiet) dat het brein van het insect overneemt, het ertoe aanzet jou in je nek te

bijten en op die beet te poepen. Wanneer je krabt aan wat je denkt dat een muskietenbeet is, wrijf je de parasitaire protozoön in je bloedbaan. De parasiet gaat op weg naar het hart en begint te eten. Je sterft tussen de één en twintig jaar na de beet. Er was geen remedie.

Hier is een beschrijving van een nacht die Darwin doorbracht in een indianendorp (het Moordinsect is ook bekend als de *Benchuca* of, met Hitchcockiaanse gruwel: *het Kussende insect*). Op 25 maart 1835 schrijft hij in zijn dagboek van de reis met de *Beagle*: 'Ik werd aangevallen & een mindere naam verdient het niet, door de Benchuca, het grote zwarte insect [...] Het is uitermate walgelijk om zachte vleugelloze insecten, ter grootte van ongeveer 25 millimeter, over je lichaam te voelen kruipen; voordat ze gezogen hebben zijn ze vrij dun, maar daarna rond en opgezwollen met bloed & in deze toestand kan men ze makkelijk pletten.'

Misschien waren zijn Moordinsecten niet geïnfecteerd. Aan de andere kant: als dat de reden was dat hij sindsdien zo moe was, dat hij slechts twee uur achter elkaar kon werken; of de reden dat hij alle stupide etentjes moest weigeren, evenals alle loze sociale uitstapjes naar Londen naar bewonderaars (niet vrienden) en etentjes van de Royal Society (geen echte vrienden) – als dat de reden was dat slechts zijn naaste, zijn allerbeste intellectuele gelijken, de uiterst intelligente Huxley, Hooker en Lyell, de grote biowetenschappers van hun tijd, de enige welkome gasten waren in zijn woning, Downe House; als dat de reden was dat hij een wetenschapper-aan-huis kon worden en 155 artikelen en zeventien boeken kon produceren, en zijn revolutionaire ideeën over evolutie door natuurlijke selectie en (net zo opmerkelijk) evolutie door seksuele selectie kon ontvouwen, ideeën die ons beeld van onze wereld voor altijd veranderden – dan heb ik er nu spijt van. Ik zou willen dat het insect mij gebeten had.

INLEIDING

DEZE RUWE AANTEKENINGEN

Huw Lewis-Jones & Kari Herbert

Odysseus maakte zijn reizen en vervolgens schreef Homerus erover. Om te ontdekken en te onthullen – dat is hoe elke kunstenaar te werk gaat. Alle kunst is, naar ik vermoed, een soort van ontdekkingstocht.

ROBERT J. FLAHERTY, 1949

Vijf miljard kilometer verwijderd van de aarde, biedt een robotachtig ruimtevaartuig een eerste glimp van een ijzige wereld aan de rand van het zonnestelsel. Het is 14 juli 2015 en het toestel heeft bijna tien jaar gereisd om rakelings langs de dwergplaneet Pluto te vliegen. Intussen komen in het controlecentrum in Maryland de eerste beelden binnen en de wereldpers is hier bijeengekomen. Het is een gedenkwaardig moment voor het New Horizons-team. Hun door kernbrandstof voortgedreven sonde heeft ieders verwachtingen overtroffen. De sonde, die qua grootte door zijn makers vergeleken is met een 'vleugelpiano versmolten met een satelliet-schotel', kan ongeveer honderdvijftig observaties maken van Pluto en Charon, een van Pluto's manen. Wel heeft het zestien maanden geduurd voordat alle gegevens via radiogolven terug waren gezonden naar de aarde. De resultaten van deze ongelooflijke prestatie op ontdekkingsgebied bestaan als kleine pulsen energie die naar de aarde worden gestuurd door het zwarte niets van de ruimte.

Nieuwe werelden worden onthuld in beelden. Deze elektronische schetsen, zo je wilt, bieden een blik op dingen die nooit eerder zijn waargenomen. We ontdekken dat Pluto enorme bergketens heeft, zo hoog als de Alpen, en diepe ravijnen en richels gevormd door vooralsnog onbekende vulkanische processen. En de verkenning gaat verder. Het kleine toestel gaat op volle kracht door naar de Kuiper Belt, een enorme schijf van asteroiden en oeroude klonten bevroren gas. Intussen neemt de sonde voortdurend foto's. We verwachten nog meer resultaten, die misschien wel nooit zullen komen. Stephen Hawking, de kosmoloog uit Cambridge, stuurde een boodschap aan het team. 'De ont-hullingen (...) kunnen ons wellicht helpen beter te begrijpen hoe ons zonnestelsel is gevormd. We verkennen omdat we menselijk zijn en we graag dingen willen weten.'

Iets meer dan een eeuw geleden sjokte een ontdekkingsreiziger van een ander tijdperk, kapitein Robert Scott, over een bevroren woestenij die ook weinig bekend was en niet in kaart gebracht; een gebied vergelijkbaar met het oppervlak van een andere planeet. Voor Scott en zijn metgezellen geen gegevensoverdracht via radiogolven, tv-signalen of satellietverbindingen. Redding was onwaarschijnlijk en de kansen waren

sterk in hun nadeel. Maar hij had een taak te doen: informatie vergaren en proberen enige betekenis te vinden in de chaos van de leegte voor hem. Hij stelde verslagen op in zijn hut, geïsoleerd van de rest van de wereld tijdens de lange Antarctische winter. Hij maakte 's nachts aantekeningen in zijn logboek, terwijl hij en zijn team stukje bij beetje zuidwaarts trokken, weg bij de randen van hun kaarten. Thuis wachtte een generatie die geïnspireerd was door hun pogingen, gretig op nieuws.

Maar de Noor Roald Amundsen is de eerste die de Zuidpool bereikte, de grote leegte daar beschreef en fotografeerde. Voor Scott zou het nog ruim een jaar duren voordat de wereld zijn verhaal hoort. Terwijl Amundsen overal voorpaginanieuws was, ploeterden Scott en zijn metgezellen nog steeds in het noorden, in een poging het vege lijf te redden. Scotts sleeverslagen zijn geschreven in geleende schetsboeken; klein en licht om te dragen, perfect passend in de zak, met pagina's die geperforeerd zijn bij de rug, dunne ongelinieerde vellen, gebonden in leer. Een sneeuwstorm sluit zijn team in en ze zitten vast in hun tent. Uiteindelijk bleef Scott alleen achter. Al zijn metgezellen waren gestorven. Hij wist dat er geen hulp zal komen; dit was een risico dat hij bereid was te nemen. Hij wachtte op de dood. 'Als we het overleefd hadden, had ik een verhaal kunnen vertellen over de onversaagdheid, het uithoudingsvermogen en de moed van mijn metgezellen dat het hart van geen enkele Engelsman onberoerd had gelaten,' schreef hij, kort voordat hij niet meer kon schrijven. 'Deze ruwe aantekeningen en onze dode lichamen moeten het verhaal vertellen.'

Acht maanden later werden ze gevonden. Rond het middaguur, op 12 november 1912, zo'n 18 kilometer ten zuiden van een voorraad voedsel die hen zonder twijfel in leven had gehouden. De top van de tent was net zichtbaar, de zijden bedekt met lagen sneeuw. Nadat ze de tent hadden uitgegraven, zag het reddingsteam omtrekken. Binnenin waren drie mannen.

Op het vloerkleed lag een kleine stapel brieven. Een chronometer, een vlag, wat sokken, enkele boeken. Een lamp, gemaakt van een blikje en een lont gevormd uit het

Galileo's waarnemingen van de maan met de nieuwste telescoop uit 1610, veranderden de wetenschap over de maan en de aarde. Menselijke nieuwsgierigheid is de hartslag van ontdekkingen. Het verlangen om naar de hemel te kijken en over de volgende heuvel, is een impuls die ontdekkingsreizigers door de eeuwen heen deelden.

Deze kleurencompositie van Charon en Pluto werden door NASA gemaakt met opnamen van de ruimtesonde New Horizons op 14 juli 2015. Om vanuit een baan om de aarde foto's te maken met dezelfde details, zou een telescopspiegel een diameter moeten hebben van drie kilometer.

haar van een laars van rendierbont, was gebruikt om het beetje brandspiritus te verbranden dat overbleef voordat het licht helemaal doofde. Later werden de tentstokken weggehaald, waardoor de tent de lichamen bedekte. Daaroverheen bouwden ze een *cairn* (een kegelvormige steenhoop) en ze richtten een kruis op gemaakt van ski's.

Onder een slaapzak hadden ze een portefeuille gevonden, met daarin een klein, bruin notitieboekje. Op de voorkant ervan stonden eenvoudige instructies. De vinder moest lezen wat erin stond en het dan mee naar huis nemen. Dit was de eerste keer dat de vreselijke tragedie die kapitein Scott en zijn metgezellen was overkomen, werd gelezen. Hardop, maar met zachte stem. De elf mannen van het reddingsteam kwamen bij elkaar op het ijs en luisterden naar het verhaal. Amundsens prestatie was bevestigd. Hier was het bewijs, van de mannen die het ongeluk hadden zijn overwinning met hun eigen ogen te aanschouwen. Hier, neergekrabbeld met een potlood, was een boodschap van de doden voor degenen die het wellicht zouden aandurven hen te volgen.

Een afgelegen planeet en een tent in een storm. Twee echo's van een ontdekkingsreis. Misschien is dit een vreemde manier om te beginnen? Niettemin vertellen ze beide van een poging een wereld buiten de onze te ontdekken. Het is een geschiedenis van enorm veel moed en vaak ondankbare ondernemingen; een opeenvolging van voorreningen en terugvallen, van met moeite verkregen kennis tegen grote kosten en risico's; een verhaal van technisch vernuft en menselijke inspanning. Reis nog eens tweehonderd jaar terug, laten we zeggen, lang voor de uitvinding van fotografie en film, naar een tijd toen alle veldobservaties naar huis werden meegenomen in logboeken, kaarten en kunstwerken. Toen kon het hele succes van een expeditie afhankelijk zijn van de tekens gemaakt met potlood en inkt. In de vorm van verslagen van wetenschappelijke ontdekkingen, beschrijvingen van verre landen en nieuwe soorten, of ervaringen die zouden kunnen leiden tot een groter begrip; de regels in deze kleine boekjes hadden de macht de wereld te veranderen. En ondanks de dramatische vooruitgang wat betreft technologie en uitrusting in de afgelopen eeuwen, is er één voorwerp in de zakken van de meeste ontdekkingsreizigers dat helemaal niet zoveel veranderd is: het logboek. Het is dé manier om een blijvend verslag te leveren; in het notitieboek ligt de mogelijkheid een verhaal te vertellen voor het geval de reiziger niet levend terugkeert.

Vanaf de vroegste zeereizen werden ontdekkingsreizigers aangemoedigd nauwkeurige verslagen te maken. 'Neem papier en inkt mee', luidde zo'n advies rond 1850, 'en houd dagelijks een logboek bij van alles wat de moeite waard is, zodat het bij je terugkeer getoond en gelezen kan worden.' Om *te ontdekken en te onthullen*, te observeren

en dan te tonen, daarin liggen de uitgangspunten voor een reiziger op een verre tocht. Er is weinig veranderd aan deze zeer basale impulsen. Toen John White werd ingehuurd als tekenaar voor Walter Raleighs expeditie naar de Nieuwe Wereld in 1585, ging hij ook op pad met een hele reeks instructies. Zijn tekeningen van wat tegenwoordig North Carolina is, zijn het vroegst bewaard gebleven verslag van de flora en het inheemse leven van Noord-Amerika. Als gevolg hiervan zijn ze van onschatbare waarde. Andere onverschrokken kunstenaars uit dit tijdperk werden aangemoedigd om 'alle vreemde vogels, beesten, vissen, planten, kruiden, bomen en fruit' te tekenen. De wereld breidde zich uit voor hun ogen.

Door de jaren heen volgden er velen. Geleidelijk werden de grenzen van wat angst-aanjagend en onbekend was teruggedrongen, maar desondanks ging bijna elke stap vergezeld van gevaar. James Cook werd afgeslacht op een strand. David Livingstone werd geplaagd door dysenterie en malaria en Knud Rasmussen stierf na het eten van gegiste kleine alk [zeevogel]. Alexandrine Tinne bloedde dood in de woestijn nadat er op haar was ingehakt; haar lichaam is nooit gevonden. Maar hun verslagen bestaan nog steeds. In het geval van de schetsen van Sydney Parkinson, het klimdagboek van Naomi Uemura of Scotts 'ruwe aantekeningen', overleefden deze tekens op papier het te vroegtijdige verscheiden van hun makers.

Hoewel sommigen werden verzwolgen, zoals Joseph Conrad het noemde, door het mysterie dat ze hartstochtelijk graag wilden onthullen, overleefden de meesten het ondanks het feit dat de kansen ernstig in hun nadeel waren. Vaak was voor hen het grootste risico dat ze om te beginnen niet eens van huis konden vertrekken. Ernest Shackletons rechtvaardiging voor zijn grillige leven, is weleens gezegd, was eenvoudig: 'Ik verkies het leven boven de dood voor mijzelf en mijn vrienden. Ik geloof dat het in onze natuur zit om te verkennen, te reiken naar het onbekende. De enige echte misser zou zijn om helemaal niet op verkenning te gaan.' En voor velen betekende het schrijven in een notitieboek niet zozeer een verslag doen van wanhoop of angst, maar juist een moment van puur geluk: een gelegenheid om een prachtig uitzicht te beschrijven, of iets gedenkwaardigs te tekenen, net zoals het maken van een foto, een blijvend beeld; een ontdekking om te visualiseren en te delen. Vanzelfsprekend werden veel van de logboeken bijgehouden in de goede tijden, als het weer gunstig was. Bijvoorbeeld schilderen onder een heldere hemel, als de dagelijkse tocht erop zat en het water kookte in het kampeerblik. Of in het geval van William Burchell, als de zon ondergaat en de nijlpaardensteaks sissen op het vuur. Uit deze aantekenboekjes kan ook vreugde spreken en genot.

Een knusvormig boek over de grote verbeeldingsvragers uit vorige eeuwen. Met Aristocras, Cook, Shakespeare en Swift, maar ook Jan Bruegel, Adriaen van Ostade en Rembrandt Harmensz. De verkieste foto en tekening na vele onderzochte handschriften en hun verbeeldingen in woord en beeld. Tekst en tekening volgen, maar deze zeventig verbeeldingsvragers worden er het eerst op hun wijze de verbeelding sprekende historische teksten over onze planeet, met zijn poëzie, natuur, wetenschap en mensheid. In dit prachtboek spreken ze hun dagboeken en schetsboeken en prenten en meer. Een boek over de hand van het ontwerp en het verbeelden.

Orionboek

www.orionboek.nl